

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

RIA ÖUNAP

Koiranomistajan vastuu vahinko- tilanteissa

LIIKETALouden KOULUTUSOHJELMA
2020

Tekijä Öunap, Ria	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä 8.11.2020
	Sivumäärä 38	Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi Koiranomistajan vastuu vahinkotilanteissa		
Tutkinto-ohjelma Yritysjuridiikka		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Työn tarkoitus oli avata ja koota selkeälukuinen tietopaketti, koiria koskevista laista, asetuksista ja säännöksistä koiranomistajille, joilla ei mahdollisesti ole aikaisempaa lainopillista kokemusta. Työ selvittääkin koiranomistajan vastuualuetta lakien, asetusten ja oikeustapauksien valossa. Työ tutkii teoriaosuudessa myös koiranpitoon liittyvien lakien eroavaisuuksia Manner-Suomessa ja Ahvenanmaalla.</p> <p>Työssä tutkittujen lakien ja oikeustapausten perusteella päädyin siihen johtopäätökseen, että koiranomistaja tai haltija on useimmiten vastuussa koiransa edesottamuksista. Ja vaikka tutkituista oikeustapauksista löytyykin tiettyjä tapauksia, joissa koiranomistaja tai haltija ei joutunut korvausvastuuseen koiransa aiheuttamista vahinkoista, olivat nämä tapaukset poikkeuksia.</p> <p>Työssä todettiin, että koiria pitää asetusten mukaisesti ulkoiluttaa päivittäin ja erityisesti taajama-alueella tämä ulkoiluttaminen edellyttää korostunutta huolellisuutta. Korostunut huolellisuus tulikin esiin siinä, että koiranomistajan pitää varmistua, että koira on huolellisesti kytketty sekä kontrollin alaisena. Tapauksissa, joissa ihmisille oli syntynyt ruumiinvamma, oli koiranomistaja tai haltija usein myös tuomittu rikosoikeudellisesti vammantuottamuksesta.</p>		
<p><u>Asiasanat</u> Koira, vahingonkorvaus, korvausvastuu, vammantuottamus</p>		

Author Õunap, Ria	Type of Publication Bachelor's thesis	Date 2.11.2020
	Number of pages 38	Language of publication: Finnish
Title of publication Liability of the dog owner in case of damage		
Degree program Bachelor of Business Administration		
Abstract <p>The purpose of this thesis was to open and compile a clear information package of law, regulations and provisions for dog owners who may not have previous legal experience. The work clarifies the dog owner's area of responsibility in the light of laws, regulations and court cases. In the theoretical part, the work also examines the differences between the laws related to dog keeping in mainland Finland and Åland Islands.</p> <p>Based on the laws and court cases examined in the work, I concluded that a dog owner or keeper is usually responsible for the preconditions of his dog. In addition, although there are certain cases in the legal cases examined in which the dog owner or keeper was not liable for the damage caused by his dog, these cases were exceptions.</p> <p>It was stated in the work that dogs must be wound up daily in accordance with the regulations, and especially in an agglomeration, this wading requires special care. Increased care was highlighted in the need for the dog owner to make sure the dog is carefully tethered and under control. In cases where people had suffered a bodily injury, the dog owner or keeper was often also convicted of injury.</p>		
<u>Key words</u> Dog, compensation, compensation liability, negligence of injury		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖONGELMA.....	7
2.1 Teoreettinen viitekehys	7
2.2 Käytettävät menetelmät ja aineiston kerääminen.....	8
3 KOIRA LAINSÄÄDÄNNÖSSÄ.....	9
3.1 Koiran asema lainsäädännössä.....	10
3.2 Koiranomistaja, koiranhaltija.....	11
3.3 Koiran irti pidon sääntely ja jokamiehen oikeus.....	12
3.3.1 Koiran irti pito taajamassa	13
3.3.2 Koira suljetulla alueella.....	15
3.3.3 Poikkeukset irti pidon säätelyyn taajamassa.....	16
3.3.4 Koiran irti pito taajaman ulkopuolella	16
3.3.5 Poikkeukset irti pidon säätelyyn taajaman ulkopuolella.....	17
4 VAKUUTUKSET JA VAHINGONKORVAUS.....	19
4.1 Vakuutukset	19
4.2 Vahingonkorvaus	20
4.3 Vahinkolajit.....	21
4.4 Tuottamus ja tahallisuus.....	22
4.5 Syy-yhteys.....	23
4.6 Poikkeukset korvausvastuusta.....	23
5 RIKOSOIKEUDELLISET VAHINGOT	23
5.1 Rikos, tunnusmerkistö ja seuraamukset	24
5.2 Oikeuttamisperusteet, hätävarjelu ja pakkotila	24
5.2.1 Hätävarjelu	24
5.2.2 Pakkotila.....	25
5.2.3 Anteeksiantoperusteet	25
5.3 Tahallisuus tai törkeä huolimattomuus	26
5.4 Ihmisille vaarallinen eläin	27
5.5 Rikokset kohdistuen henkeen ja terveyteen	28
5.6 Koira vahingoittaa toista koiraa	29
6 OIKEUSTAPAUKSIA	30
6.1 Koira omassa talossa.....	31
6.2 Koira suljetulla pihamaalla tai kytkettynä.....	32
6.3 Koira taajama-alueella	33
6.4 Koira taajama-alueen ulkopuolella	34

6.5 Oikeuttamisperusteet, hätävarjelu ja pakkotila	35
6.6 Rikokset kohdistuen henkeen ja terveyteen	35
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	36
LÄHTEET	

1 JOHDANTO

Suomessa on tällä hetkellä yli 500 000 rekisteröityä koira (Kennelliton www-sivut, 2020). Jotta kaikkien näiden rekisteröityjen ja lukuisien rekisteröimättömien koirien yhteiselo muiden koirien, eläinten ja ihmisten kesken olisi toimivaa, on koirienpitoa säädelty eri laissa, asetuksissa ja säännöksissä. Koirat ovat kuitenkin eläimiä ja niiden käyttäytyminen ei aina ole ennustettavissa, joten säädöksistä huolimatta koirien aiheuttamia vahinkoja ikävä kyllä tapahtuu. Koirien aiheuttamat vahingot ovat myöskin usein esillä mediassa ja näistä vahingoista johtuvat vastuukysymykset herättävät paljon keskustelua.

Olen itse aktiivinen koiraharrastaja, omistan kolme suurikokoista palveluskoiraa sekä toimin myös mukana Vapaaehtoisen pelastuspalvelun hälytysryhmän koirayksikössä ryhmänjohtajana ja viranomaistarkastetun pelastuskoiran ohjaajana. Olen myös koiraharrastuksen yhteydessä huomannut osan aktiivisista koiraharrastajista olevan epätoimisia tai jopa omaavan virheellistä tietoa koirien aiheuttamien vahinkojen vastuukysymyksistä sekä koiria koskevien lakien, asetusten ja määräysten sisällöstä. Täten mielenkiintoni tutkia koiranomistajan vastuukysymyksiä tapauksissa, kun kytketty tai kytkemätön koira aiheuttaa vahinkoa toisille koirille, muille eläimille tai ihmisille heräsi.

Nyt opiskellessani oikeustradenomiksi, juridiikan opinnot ovat antaneet minulle hyvän pohjan perehtyä syvemmin tähän aiheeseen. Haluan myös samanaikaisesti koota koiranomistajan tietopaketin vastuukysymyksistä. Työn toimeksiantajana toimii paikallinen palvelus- ja seurakoirayhdistys: Ålands bruks- och sällskapshundklubb r.f.

2 OPINNÄYTETYÖONGELMA

Opinnäytetyöni ongelmana on koiranomistajien hyvin usein esiin tuoma epätietoisuus koiranomistajan ja/tai koiranhaltijan vastuusta jokapäiväisessä koiranpidossa sekä tapauksissa, joissa kytketty tai irrallaan oleva koira aiheuttaa vahinkoa ihmisille tai toisille eläimille. Haluankin nyt työlläni tarjota osavastauksia näihin tärkeisiin kysymyksiin sekä samalla edistää vastuullista koiranomistamista. Tämä työ selvittää koiranomistajan vastuualuetta lakien, asetusten, oikeustapauksien ja käytännön valossa. Tutkin myös teoriaosassa asiaan liittyvien lakien eroavaisuuksia Manner-Suomessa ja Ahvenanmaalla. Opinnäytetyön hyötynä on kartoittaa ja selkeyttää aihepiiriä koiranomistajille sekä muille asiasta kiinnostuneille.

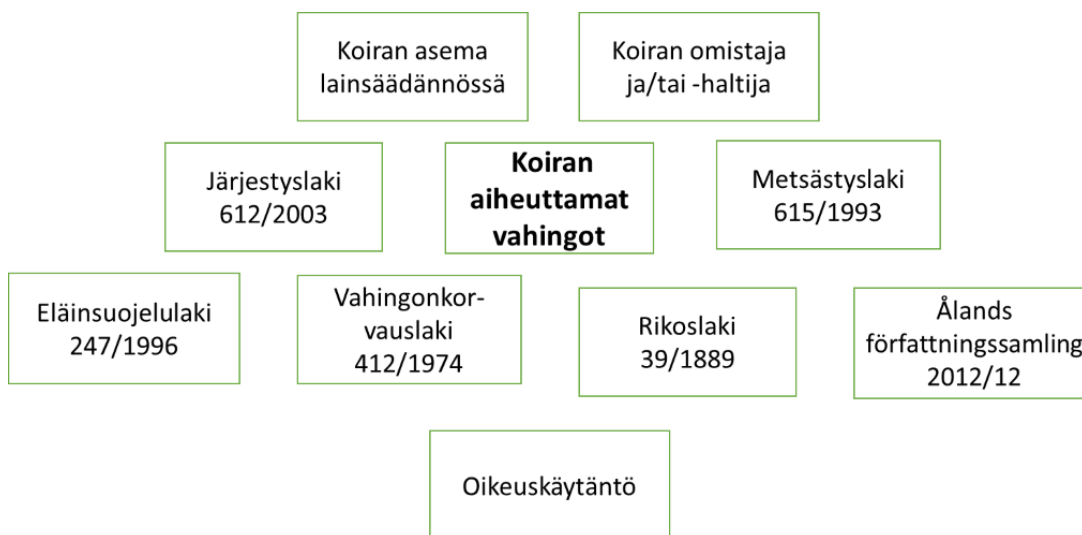
Opinnäytetyölläni pyrin vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

- 1) Mitä voimassa olevat lait, asetukset ja säännökset säättävät, koskien koirienpitoa ja ulkoiluttamista?
- 2) Mitä voimassa olevat lait, asetukset ja säännökset säättävät vastuukysymyksestä tapauksista, joissa kytketty tai irrallaan oleva koira aiheuttaa vahinkoa ihmisille tai toisille eläimille?
- 3) Onko näissä laissa, asetuksissa ja säännöksissä eroa Manner-Suomen ja Ahvenanmaan välillä?
- 4) Kuinka lain sisältöä tulkitaan käytännössä?

2.1 Teoreettinen viitekehys

Työn teoriaosassa tarkastellaan ja avataan ensin koiran asemaa, koiranomistaja ja/tai -haltija kysymystä sekä koiranpitoa sääteleviä lakeja kuten järjestyslakia, metsästyslakia, eläinsuojelulakia sekä Ahvenanmaan säädöskokoelmaa (Ålands författningssamling). Käsittelen Ahvenanmaan säädöskokoelmaa syystä, että Ahvenanmaan maakunnalla on Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaan lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat esimerkiksi yleistä järjestystä ja turvallisuutta (18 § 6 mom.) sekä metsästyistä ja kalastusta (18 § 16 mom.). Tarkastelen, miten Ahvenanmaan lainsäädä-

däntö poikkeaa vastaavasta, koirien pidon säätelystä Manner-Suomessa. Tämän jälkeen käsitellään vakuutuksia, vahingonkorvauslakia, tuottamusta ja tahallisuutta ja eri vahinkolajeja. Tarkastelen myös rikosoikeuden pohjalta koiranomistajan vastuuta tapauksissa, kun vahinko täyttää rikoksen tunnusmerkit. Avaan edellä mainittuja lakeja oikeuskirjallisuuden, lakien valmisteluaineiston ja oikeuskäytännön kautta.

Kuvio 1: Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys

2.2 Käytettävät menetelmät ja aineiston kerääminen

Opinnäytetyö on oikeusdogmaattinen eli tutkin lainopillista ilmiötä voimassa olevien lakien sisällön ja oikeuskäytännön mukaan, huomioon ottaen niiden etusijaissäännöt sekä Ahvenanmaan erityisaseman oman lainsäädännön myötä. Työn tarkoitus on avata ja koota koirien vahinkotilanteita koskevista laista, asetuksista ja säännöksistä selkeä-lukuinen tietopaketti koiranomistajille, joilla ei mahdollisesti ole aikaisempaa lainopillista kokemusta. Opinnäytetyöni toteutetaan laadullisena tutkimuksena ja sen tarkoituksena on kuvailla ilmiötä seikkaperäisesti sekä saattaa tämä asia ymmärrettäväksi. (Kuisma, 2011, 15.) Työn ongelmana on tutkittavan asian laajuus ja rajaankin työn koskemaan koirienpitoa vahinkokeskeisesti keskittyen vastuukysymyksiin tapauksissa, joissa kytketty tai irrallaan oleva koira aiheuttaa vahinkoa ihmisille tai toisille eläimille.

Työssä käytetään ensisijaisesti suppean merkityksen oikeuslähteitä eli virallislähteitä kuten lakeja, maantapaa, lainsäätäjän tarkoitusta ja tuomioistuinratkaisuja. Laajan määritelmän lähteistä käytän informaatiolähteenä oikeuskirjallisuutta. Työn empiria perustuu Aulis Aarnion ja Aleksander Peczenikin mukaiseen hierarkkiseen oikeuslähteoppiin, jossa oikeuslähteiden jaetaan kolmeen eri ryhmään ja jonka varassa oikeudellisen tulkinnan kuuluu tapahtua. Nämä ryhmät ovat: a) vahvasti velvoittavat (pakolliset), b) heikosti velvoittavat ja c) sallitut oikeuslähteet. Vahvasti velvoittavia oikeuslähteitä ovat laki ja maantapa, oikeudenkäymiskaaren (4/1734, 1:11 §) mukaan. Heikosti velvoittavia oikeuslähteitä eli instituutionaalisia oikeuslähteitä ovat lainsäätäjän tarkoitus (ratio legis) sekä tuomioistuinratkaisut. Tuomioistuinratkaisuista tärkeimmät ovat ylimpien oikeuksien ennakkopäätökset.

Heikosti velvoittavia oikeuslähteitä käytetään pääasiassa silloin kun vahvasti velvoittavat oikeuslähteen eivät yksinomaan anna ratkaisua kysymykseen. Sallittuja oikeuslähteitä puolestaan käytetään vahvistamaan ratkaisua ja oikeudellista argumentaatiota. Sallittuja oikeuslähteitä ei ole rajoitettu ja niihin kuuluukin kaikki muut lähteet kuten oikeuskirjallisuus, oikeushistorialliset ja vertailevat argumentit, moraalit ja yleiset oikeusperiaatteet. Martikaisen ja Virolaisen mukaan voi sallittujen oikeuslähteiden painoarvo olla tietyissä tilanteissa jopa suurempi kuin heikosti velvoittavien, ratkaisua ei kuitenkaan yksistään saa perustaa näihin sallittuihin oikeuslähteisiin, jos vahvasti oikeuttava lähde myös käsittelee asiaa, mutta sallittua oikeuslähdettä voidaan kuitenkin käyttää esimerkiksi lainsäädännön tulkintaan. (Martikainen & Virolainen, 2010, 18–23.)

3 KOIRA LAINSÄÄDÄNNÖSSÄ

Koiria käsitellään lainsäädännössä useissa eri laissa. Eläinsuojelulain (247/1996) tarkoituksena on suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla kärsimykseltä, kivulta ja tuskalta sekä edistää eläinten hyvinvointia ja hyvää kohtelua. Lakia sovelletaan kaikkiin eläimiin. (Eläinsuojelulaki 1–2 §) Tämä laki on parhaimmillaan uudistuksen alaisena. Järjestyslaki (612/2003) puolestaan säätää yleisestä järjestyksestä taajamissa

sekä yleisillä paikoilla ja käsittelee näin myös koirien irti pitoa. Metsästyslaki (615/1993) puolestaan säättää koirien liikkumisesta metsässä.

Vahingonkorvauslaissa (412/1974) ei käsitellä koiria suoraan, mutta koirien aiheuttamien vahinkojen käsittelyssä tämä laki on kuitenkin keskeisesti esillä. Rikoslaisissa (39/1889) säädetään 7 luvussa rikoksista yleistä järjestystä kohtaan ja siellä on myös säädökset eri tasoista eläinsuojelurikkomuksista (14, 14a ja 15 §) sekä 44 luvun 15 §:ssä eläimen vartioimatta jättämisestä. Rikoslain 48 ja 48a luvuissa säädetään myös ympäristö ja luonnonvarainrikoksista, joita ovat esimerkiksi lailla rauhoitettuun tai suojeltuun eläimeen kohdistuvat rikokset. Rikoslakia sovelletaan myös rikoksiin, joiden tekovälineenä on koira, tämän kaltaisia rikoksia voi olla esimerkiksi henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset.

3.1 Koiran asema lainsäädännössä

Koira käsitellään lain silmissä kuten esinettä. Koiran saa siis ostaa, myydä, lahjoittaa ja vaihtaa aivan samalla tavalla kuin muunkin esineen, esimerkiksi nojatuolin tai veneen. Myöskin koiraan kohdistuvan vahinko korvataan sen omistajalle eikä suoraan koiralle, samoin kuin koiran aiheuttaman vahingon korvaa sen omistaja tai haltija. Koiralle ei Suomessa voi myöskään testamentata omaisuutta. Tämä johtuu siitä, että mikään eläin ei voi olla oikeuskelpoinen. Oikeuskelpoisuudella tarkoitetaan sitä, että yksityinen henkilö tai oikeushenkilö, jonka oikeusjärjestys tunnustaa saa oikeustoimikelpoisuuden eli luo oikeussubjektin aseman. Oikeuskelpoinen oikeussubjekti saa oikeuksia ja velvollisuuksia, näin ollen myös voi olla esimerkiksi sopimuksen tai kaupan osapuolena. Oikeuskelpoisuus merkitsee myös vahingonkorvausvelvollisuutta oikeussubjektin aiheuttamasta vahingosta sekä oikeutta vahingonkorvaukseen kärsimästään vahingosta. (Aarnio, 2005; Jaakonsaari ja Ojala, 2011, 19.)

Koiralla on kuitenkin tiettyjä oikeuksia kuten muillakin eläimillä, mikä ilmenee siten että koira suojellaan eläinsuojelulailla ja eläinsuojeluasetuksella sekä Valtioneuvoston asetuksella koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta. Eläinten kohtelusta ja käsittelystä säädetään eläinsuojeluasetuksen 12 §:ssä ja siinä mainitaan, että eläintä on kohdeltava rauhallisesti, eikä sitä saa tarpeettomasti

pelotella, kiihdyttää, vahingoittaa, käsitellä väkivaltaisesti eikä aiheutetaan sille tarpeetonta kärsimystä. Esimerkiksi potkiminen, lyöminen ja kuritus sekä koulutus eläintä vahingoittavalla välineellä on kielletty. Eläintä ei myöskään saa raahata jaloista, hännästä, turkista tai suoraan päästä vetäen. (Eläinsuojeluasetus 396/1996, 12 §; Valtioneuvoston asetus koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta 674/2010.)

Valtioneuvoston asetus koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta puolestaan säättää koiranpidon vähimmäismääräyksistä koskien niiden yleistä huolenpitoa kuten esimerkiksi liikuntaa, ruokkimista, juottamista, niiden kytkemisestä ulkona sekä tarhan tai häkin minimikoosta. Asetuksessa myös säädetään, että eläimet, jotka suhtautuvat toisiinsa vihamielisesti tai saattavat muutoin vahingoittaa toisiaan, on pidettävä erillään toisistaan tai eläimillä on pitopaikassa oltava mahdollisuus paeta ja piiloutua muilta eläimiltä. (Valtioneuvoston asetus koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta, 6 §.)

3.2 Koiranomistaja, koiranhaltija

Kuten yllä mainittiin, ei koira voi olla oikeuskelpoinen ja näin koiralla itsellään ei myöskään ole vahingonkorvausvelvollisuutta aiheuttamastaan vahingosta, tämä vastuu on siis koiranomistajalla tai -haltijalla. Koiranomistaja on pääsääntöisesti ihminen, jonka nimiin koira on hankittu ja jonka luona koira elää. Alaikäinen tai muuten vajaavaltaiseksi julistettu henkilö voi myös lain mukaan olla koiran omistaja. Henkilöllä, joka ei kuitenkaan ole lain silmissä täysin vastuussa edesottamuksistaan, ei myöskään ole täysin vastuussa koiransa tekemästä vahingosta, vaan vastuu siirtyy alaikäisen tai muuten vajaavaltaisen huoltajalle. Koiralla voi myös olla useampia omistajia samanaikaisesti. (Jaakonsaari ja Ojala, 2011, 20–26; Suomenkennelliiton www-sivut 2020.)

Suomen kennelliitto velvoittaa jäseniään tekemään kirjallisen kauppasopimuksen rekisteröidyistä koirista ja näin koiran omistajuudesta tulee myös merkintä Suomen kennelliiton rekisteriin. Suomessa on kuitenkin myös lukuisia rekisteröimättömiä koiria ja koira voi myös olla rekisteröity jonkun muun maan tai järjestön rekisteriin. Rekisteri-

merkintä tai myöskään se, että koira asuu ja elää jonkun luona ei kuitenkaan välttämättä ole todistus omistuksesta. Epäselvissä tapauksissa, joissa joku toinen kuin koiran tämänhetkinen haltija tai rekisteriin merkitty henkilö väittää omistamansa koiran, on se tämän henkilön velvollisuus todistaa tämä väite oikeaksi, oikeudellisesti pitävällä todistuksella. Oikeudellisesti pitäviä todistuksia ovat esimerkiksi kauppakirja tai lahjakirja koiran omistajuudesta sekä pätevä todistus siitä, että rekisterimerkintä on alun perin ollut virheellinen. (Jaakonsaari ja Ojala, 2011, 20–26; Suomenkennelliiton www-sivut 2020.)

Koiran haltija voi myöskin olla joku muu kuin omistaja ja esimerkiksi sijoitussopimuksella hallintaoikeus siirretään omistajalta toiselle henkilölle. Myös kirjallisella tai suullisella sopimuksella, vastuu koirasta ja sen mahdollisesti tekemistä haitoista ja vahingoista voidaan siirtää väliaikaisesti jollekin muulle kuin omistajalle. Koiran hallinnan siirtämiseen voi siis käytännössä riittää suullinen sopimus ulkoiluttaa jonkun muun omistuksessa olevaa koira ja tällöin siis myös vastuu koiran edesottamuksista siirtyy tälle väliaikaiselle haltijalle. Hallituksen esitöissä (HE 2002/20) mainitaan myös, että koiran haltijalla tarkoitetaan henkilöä, jonka huostassa koira on tilapäisesti tai pysyvästi. Rikoslain 44:15 §:ssä sanotaan eläimen vartioimatta jättämisen yhteydessä, ”josta hän on vastuussa” ei kuka eläimen omistaa, mikä myös vahvistaa olettaa vastuun siirtymisestä haltijalle. Vastuu siirtyy omistajalta haltijalle kuitenkin vain osittain tilanteissa, joissa koira esimerkiksi on jo aikaisemmin todettu aggressiiviseksi tai ulkoiluttaja on alaikäinen. (Jaakonsaari ja Ojala, 2011, 24.)

3.3 Koiran irti pidon sääntely ja jokamiehen oikeus

”Täysikasvuista koira on ulkoilutettava päivittäin riittävän usein, ja erityistä huomiota on kiinnitettävä koiran liikunnantarpeen tyydyttämiseen” (Valtionneuvoston asetus koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta 9 §).

Jotta tämä vaatimus täyttyisi, tulee koiranomistajan liikkua päivittäin ulkona koiransa kanssa. Oikeudesta liikkua ja nauttia luonnosta on säädetty jokamiehen oikeudessa. Itse

jokamiehen oikeutta ei ole määritelty laissa, mutta siinä rajataan pois eri lakien kieltämiä asioita. Koiran irti pitoa puolestaan säädellään Järjestyslaissa ja Metsästyslaissa. On myös paikkoja jonne Järjestyslain 14 §, niin kutsutun koirakurin mukaan koirien kanssa ei lainkaan voi mennä, jollei sitä ole erikseen sallittu, näitä paikkoja ovat: yleiset uimarannat, lasten leikkipaikaksi varatut alueet, toriaikana tori sekä yleiseen käyttöön kunnostetut ladut ja urheilukentät.

Ahvenanmaalla kuten mainittu säädetään Suomen Järjestyslain sijasta niin kutsutusta koirakurista paikallisessa järjestyslaissa, joka on Ordningslag för landskapet Åland (2010:23, 14 §). Sisältö Ahvenanmaan säännöksessä on yhtenevä Manner-Suomen säännöksen kanssa yllä mainituista paikoista, eli paikoissa jonne koiran kanssa lainkaan voi mennä, jollei sitä ole erikseen mainittu. Ahvenanmaalla on myös oma metsästyslaki (Jaktlag för landskapet Åland 1985:31).

Koirien ulkoiluttamisen yhteydessä liikutaan usein moottoriajoneuvolla maastoon. Yksityistielaki (560/2018, 28–29 §) kuitenkin säätelee, että yksityistien käyttäminen säännöllisesti tai tilapäisesti kuljetuksiin ja säännöllisesti kulkemiseen on luvanvaraista. Lupaa tien käyttämiseen ei kuitenkaan tarvita jokamiehen oikeuden nojalla tapahtuvaan kulkemiseen eli jalkaisin, polkupyörällä tai ratsain. Lupa tien käyttämiseen voi antaa tiekunta, tiekunnan toimitsijamies taikka tieosakas, jos tiekuntaa ei ole perustettu. Kulku voidaan myös kokonaan kieltää tai rajoittaa, tällöin tämä kieltäminen on annettava tiedoksi asettamalla näkyviin asianmukainen liikennemerkki tai muu liikenteen ohjauslaite. Lain esitöissä asiasta lausutaan, että tien luvanvaraisen käytön ulkopuolelle siis jäisi jokamiehen käyttö ja että yksityistiellä saa kuitenkin ajaa moottoriajoneuvolla, jos siitä ei seuraa selvästi lisää tien kunnossapitokustannuksia ja sitä ei ole erikseen kielletty. Yksityistien käyttö on siis sallittua esimerkiksi virkistyskäytön kannalta kiinnostavaan kohteeseen, jonne satunnaisesti tehdään retkiä. (HE 147/2017.)

3.3.1 Koiran irti pito taajamassa

”Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden säilymiseksi koiran omistajan tai haltijan on pidettävä koira taajamassa kytkettynä” (Järjestyslaki 14 §).

Koiran irti pidon säätely taajamassa on lain mukaan yksiselitteinen, koira on aina pidettävä taajamassa kytkettynä suljettua pihaa, koirien harjoituspaikkaa ja koirapuistoa lukuun ottamatta. Tämä pykälä on täysin yhtenevä Manner-Suomen ja Ahvenanmaan järjestyslain vastaavassa pykälässä (Ordningslag för landskapet Åland 14 §.). Toisinaan kuulee ihmisten sanovan ” tai välittömästi kytkettävissä” kuuluvan myös taajamaan, mutta tämä lause kuuluu ainoastaan Metsästyslakiin 51 § ja näin ollen on myös tottelevainen koira pidettävä taajamassa kytkettynä.

Koiran on kytkettynä oltava myös hallinnassa niin että se ei aiheuta vahinkoa tai vaaraa ihmisille tai muille eläimille. Esimerkiksi koira pitkässä liinassa tai niin kutsutussa flexi-taluttimessa on pidettävä niin lähellä ja sillä tavalla hallinnassa, että se ei voi häiritä toisia tai aiheuttaa vaaraa. (HE 20/2002; Jaakonsaari ja Ojala, 2011, 230.)

Yleinen järjestys ja turvallisuudesta säädetään myös, että koiranhaltijan on huolehdittava, ettei koiran uloste ei jää ympäristöön hoidetulla alueella taajamassa sekä että koirat eivät edes kytkettyinä pääse lainkaan yleiselle uimarannalle, lasten leikkipaikoille, toriaikana torille taikka yleiseen käyttöön kunnostetulle ladulle taikka urheilukentälle, jollei näihin pääsy ole erikseen sallittua. Hallituksen esitöissä tätä perustellaan syvemmin niin, että koira ei saa päästää edes kytkettynä paikkoihin, joissa se voi aiheuttaa terveydellistä tai muuta vaaraa taikka pelkoa. (Järjestyslaki 14 §; HE 20/2002; Ordningslag för landskapet Åland 14 §.)

Järjestyslain koirakurin laiminlyömisestä taajamassa voidaan koiraansa vapaana ulkoiluttava ihminen määrätä Ahvenanmaalla ja Manner-Suomessa 40 euron rikesakkoon (Laki rikesakkorikkomuksista 986/2016, 10 §; Ordningslag för landskapet Åland 18a §).

3.3.2 Koira suljetulla alueella

”Mitä 1 momentin 1 kohdassa säädetään, ei koske suljettua pihaa, koirien harjoituspaikkaa eikä erityisesti koirille osoitettua aidattua jaloittelualuetta. Koiran tulee kuitenkin näissäkin paikoissa olla omistajansa tai haltijansa valvonnassa.” (Järjestyslaki 14 §.)

”Vad som bestäms i 1 mom. 1 punkten gäller inte en sluten gård, en träningsplats för hundar eller ett särskilt anvisat inhägnat rast område. Också på nämnda områden ska hunden dock övervakas av sin ägare eller innehavare.” (Ordningslag för landskapet Åland 14 §.)

Tämä tarkoittaa siis, että koiran irti pito ei ole sallittua taajamassa omassa pihassakaan, jos sitä ei ole suljettu aidalla tai jollain muulla tavoin rajoitettu. Laki on tästä yhtenevä Manner-Suomessa ja Ahvenanmaalla. Koirien omistajalla on myös jopa aidatulla koptipihalla vastuu varoittaa muita henkilöitä koirasta, jos koira voi tuottaa vaaraa heille. Tämä varoittaminen ei kuitenkaan vapauta koiranomistajaa täysin vastuusta koiran aiheuttamista vahingoista. Koirien harjoittelupaikka joka Järjestyslaissa mainitaan, on myös koirien irti pito tarkoitukseen varattu alue ja jonka myös pitää olla taajamassa aidattu täyttääkseen lain vaatimukset irti pidosta. Se että harrastaja rauhallisella alueella esimerkiksi parkkipaikalla harjoittaa koiraansa ei siis anna hänelle oikeutta laskea koira vapaaksi. Myös näillä aidatuilla harjoittelupaikoilla ja jaloittelualueilla koiran on oltava omistajan hallinnassa ja omistaja vastaa koiransa mahdollisesti aiheuttamista vahingoista. Koirille osoitettu aidattu jaloittelualue eli koirapuisto antaa myös koiranomistajille mahdollisuuden koirakurin mukaan antaa koirien juosta vapaana ja leikkiä muiden koirien kanssa myös taajama-alueella, niin Manner-Suomessa kuin Ahvenanmaalla. Omistaja on kuitenkin lain mukaan edelleen vastuussa koiransa edesottamuksista myös sen ollessa koirapuistossa. Näillä alueilla, joissa koira voi olla vapaana taajamassa aita ei myöskään yksinään ole riittävä varmistus koiran valvontaan, erityisesti jos koira on ominaisuuksiltaan sellainen, että se voi päästä pois aidatulta alueelta, tällöin täytyy omistajan myös valvoa koiraansa sen irti ollessa. Eläinsuojeluasetuksen 1 §:n 1 momentin mukaan eläimen pitopaikat on kuitenkin suunniteltava, rakennettava ja huollettava siten, että eläinten karkaamisvaara on mahdollisimman vähäinen. (HE 20/2002.)

Hallituksen esitöissä (20/2002) mainitaan, että paikoista jonne koira ei saa mennä edes kytkettynä, jollei sitä erikseen mainita, löytyy koirille erillisiä kuntopolkuja, uria tai latuja ja aidattuja puistoja. Myös urheiluhalleissa voidaan myös järjestää koiratapah- tumia, kielto ei tällöin koske näissä tapauksissa.

3.3.3 Poikkeukset irti pidon säätelyyn taajamassa

”Mitä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädetään, ei koske virantoimituksessa käytettävää valtion omistamaa koiraa, vartiointitehtävässä olevaa vartijan koiraa, palvelutehtä- vässä olevaa koulutettua pelastuskoiraa, liikuntavammaisen avustajakoiraakaan eikä nä- kövammaisen opaskoiraakaan” (Järjestyslaki 14 §).

”Vad som bestäms i 1 mom. 1 och 2 punkten gäller inte hundar i statens eller land- skapets ägo som används vid tjänsteutövning, hundar som i bevakningsuppgifter an- vänds av väktare, skolade räddningshundar som utför serviceuppgifter, rörelsehandi- kappades assistenthundar eller synskadades ledarhundar” (Ordningslag för landska- pet Åland 14 §).

Laki poikkeuksista irti pidon säätelyyn taajamassa on yhtenevä Manner-Suomessa ja Ahvenanmaalla. Huomioitavaa näissä poikkeuksissa on, että pennut eivät ole erityis- asemassa taajama-alueella vaan myös ne on pidettävä kiinni.

3.3.4 Koiran irti pito taajaman ulkopuolella

”Maaliskuun 1 päivästä elokuun 19 päivään ulkona oleva koira on pidettävä kytket- tynä tai siten, että se on välittömästi kytkettävissä.” (Metsästyslaki 51 §).

”Det är förbjudet att under tiden 1 mars – 31 augusti jaga med hund i marker där det finns vilt. När sådant hundförbud råder ska hund hållas under sådan tillsyn att den hindras från att löpa lös och störa viltet.” (Landskapsförordning om jakt 70/2006, 4 §.)

Koirien irti pidon säätely taajaman ulkopuolella eroaa hieman toisistaan Manner-Suomessa ja Ahvenanmaalla. Yksi eroista on kiinnipidon päättymisen aika, manner-Suomessa koirien kiinnipitoaika on 1.3–19.8 kun se taas Ahvenanmaalla on 1.3–31.8. Mantereen metsästyslaissa säädetään myös, että koira ei saa pitää irti toisen alueella ilman maanomistajan tai metsästysosoikeuden haltijan lupaa. (Metsästyslaki 53 §) kun taas Ahvenanmaan metsästyslaki ei mainitse tätä ollenkaan, mutta säätää, että koiran pitää olla kiinnipitoajan ulkopuolella valvonnan alaisena niin, ettei se pääse ajamaan tai seuraamaan riistaa. (Jaktlag 41 §). Molemmissa metsästyslaissa mainitaan kuitenkin (53§ ja 44 §), että maan omistaja sekä metsästysosoikeuden haltija saa poistaa tai ottaa kiinni koiran, joka tavataan vapaana alueella. Ahvenanmaan metsästyslaissa vielä mainitaan, että tämä täytyy tehdä käyttämättä väkivaltaa.

3.3.5 Poikkeukset irti pidon säätelyyn taajaman ulkopuolella

”Edellä 1 momentissa sanottu ei kuitenkaan koske:

- 1) alueen omistajan tai haltijan luvalla pihamaalla tai puutarhassa taikka koiran pitämiseen varatulla aidatulla alueella olevaa koira;*
- 2) viittä kuukautta nuorempaa koira;*
- 3) paimentamis-, opas- tai vartiointitehtävässä taikka muussa sen laatuissa palvelutehtävässä olevaa koira;*
- 4) poliisin, tullilaitoksen, puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen tehtävässä olevaa koira; eikä*
- 5) koira, jota koulutetaan 3 tai 4 kohdassa tarkoitettuun tehtävään.”* (Metsästyslaki 51 §).

” Under hela året och med undantag av vad som gäller om tid för hundförbud i 1 mom. får

- 1) en hund som är särskilt dresserad för att spåra skadat jaktbart djur, för annat viltvårdsändamål eller för dressyr användas för dessa ändamål om hunden står under förarens kontroll,*
- 2) en hund delta i tävling som ordnats med tillstånd av landskapsregeringen samt*
- 3) en hund som är särskilt dresserad för att valla husdjur eller annan särskilt dresse-rad brukshund användas i tjänsteuppdrag.*

Bestämmelserna om hundförbud och användning av hund gäller hundar som är fyra månader gamla eller äldre.” (Landskapsförordning om jakt 4 §.)

Poikkeukset, irti pidon säätelyyn taajaman ulkopuolella, poikkeavat toisistaan Ahvenanmaan ja Manner-Suomen laissa. Manner-Suomen säädöksen 1 momentti eli vapaana olon sallinta alueen omistajan tai haltijan luvalla, pihamaalla tai puutarhassa taikka koiran pitämiseen varatulla aidatulla alueella ei Ahvenanmaan vastaavasta laissa löydy ollenkaan. Ahvenanmaan laissa ei myöskään toisen alueella vapaana oloa ole kielletty, joten siihen ei poikkeusta myöskään voida säätää. Pentujen ikäraja vapaana ololle kiinnipitoaikana on Manner-Suomessa alle 5 kuukautta ja Ahvenanmaalla alle 4 kuukautta.

Virka ja työkoirat, jotka saavat olla vapaana ovat aika samoja Manner-Suomessa ja Ahvenanmaalla, mutta Ahvenanmaan laissa painotetaan vahingoittuneen riistan jäljestävien koirien oikeutta enemmän, kun taas mantereen laissa painotetaan virkakoiria ja työkoiria. Ahvenanmaan laissa mainitaan myös poikkeuksena kiinniolo velvollisuuden osallistuminen kilpailuun, joka on järjestetty maakuntahallinnon luvalla, tätä ei mantereen vastaavasta laista löydy. Mantereen laissa taas mainitaan, että koiraa, jota koulutetaan tiettyihin tehtäviin, saa olla vapaana mitä oikeutta taas ei Ahvenanmaan laista löydy lainkaan.

4 VAKUUTUKSET ja vahingonkorvaus

4.1 Vakuutukset

”Vahinkovakuutuksella tarkoitetaan vakuutusta, joka otetaan esinevahingon, vahingonkorvausvelvollisuuden tai muun varallisuusvahingon aiheuttaman menetyksen korvaamiseksi” (Vakuutuslakilaki 543/1994, 2 §).

Vakuutus kuvataan perinteisesti sopimukseksi, jolla vakuutuksenantaja ottaa vakuutusmaksua vastaan sopimuksessa määritellyn riskin. Vakuutuksella siirretään siis riski siten, että osapuolet sopivat ehdoista eli vakuutuslupimuksesta millä riski siirretään sekä sopimuksen hinnasta eli vakuutusmaksusta. Vakuutuksen kohteena oleva tapahtuman toteutuminen on siis sopimuksen teon aikana epävarmaa, joko kokonaisuudessaan tai ainoastaan ajankohta, jolloin tämä tapahtuu. Ominaista vakuutukselle on myös, että korvaus maksetaan ainoastaan, mikäli kyseinen tapahtuma toteutuu. Jollei kyseinen tapahtuma toteudu, saaduksi hyödyksi vakuutuksesta lasketaan sopimukseen mukaisen ajan kestänyt korvausmahdollisuuden olemassaolo. (Norio-Timonen, 2018, 1–2.)

Vahinkovakuutuksella on sama tarkoitus vahingonkorvauksen kanssa, eli korvata syntynyt vahinko. Tietyissä tapauksissa vahingonkorvauksen saajalla on mahdollisuus saada korvaus vahingon aiheuttajan sijaan vakuutusyhtiöltä, tällöin myös oikeus vahingonkorvauksen vaatimiseen vahingon aiheuttajalta siirtyy tietyin rajoituksin vakuutusyhtiölle. Vahingon kärsijä ei tällöin kuitenkaan saa hakea korvausta myös vahingon aiheuttajalta niin kutsutun rikastumiskiellon takia. Vahingon kärsijä ei siis saa hyötyä rahallisesti yli vahingon arvoa tapahtuneesta vahingosta. (Jaakonsaari ja Ojala, 2011, 260.)

Vakuutuslupimuksessa on vakuutuksen hinnan lisäksi muitakin velvoitteita vakuutuslupimustajalle. Näistä yksi tärkeimmistä on velvoite olla aiheuttamatta vakuutuslupimustapahtumaa, vakuutuslupimustlain 30 §:ssä säädetään vakuutuslupimustapahtuman aiheuttamisesta

vahinkovakuutuksessa ja vakuutuksenantaja onkin vastuustaan vapaa, jos vakuutuksenottaja tahallisesti aiheuttanut vakuutustapahtuman. Jos tapahtuma on seuraus törkeästä huolimattomuudesta, voidaan vakuutuskorvausta alentaa tai kokonaan evätä. Vakuutuksien yhteydessä ei oteta kantaa muihin tuottamusasteisiin, sillä vakuutusso-
pimuslain 30 § 1–2 momentit mainitsevat ainoastaan tahallisuuden tai törkeän tuottamuksen ja näin ainoastaan ne voi oikeuttaa vakuutuksenantajan alentamaan korvausta tai epäämään sen. Vakuutuksen korvauksen harkinnassa otetaan myös huomioon syy-yhteys vakuutetun toiminnan ja vahingon syntymisen välillä sekä muut olosuhteet. (Norio-Timonen, 2018, 181.)

Poikkeus vakuutusyhtiön velvollisuuteen maksaa korvausta vakuutetun menettelystä huolimatta on vastuuvakuutus tietyin edellytyksin, näistä edellytyksistä säädetään vakuutusso-
pimuslain 67 §:ssä. Vastuuvakuutus on vahingonkorvausvastuun varalta otettu vakuutus ja tapauksessa, jolloin vahinkoa kärsinyt ei ole saanut korvausta perityksi vakuutetulta, vakuutusyhtiö voi sen siis korvata tietyin edellytyksin myös silloin kun vakuutettu on vahingon aiheuttanut tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta. Samaa vahinkoa tai tapahtumaa voidaan arvioida sekä vakuutusosoikeuden että rikosoikeuden kannalta ja vakuutuksenantaja ei ole sidottu siihen, miten vahinkoa on rikosoikeudellisesti arvioitu. Näyttö tuottamuksesta voi siis olla toteutumatta rikosoikeudellisesti, mutta se silti riittää vakuutuskorvauksen alentamiseen tai epäämiseen. (Norio-Timonen, 2018, 9 ja 186.)

4.2 Vahingonkorvaus

Perustana vahingonkorvaukseen on Suomen Perustuslain 2 luvun mukaiset perusoikeudet. Oikeus henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen sekä yksityisyyden suojaan ovat henkilövahingon ja kärsimyskorvauksen perusteita. Esinevahingon ja varallisuusvahingon korvaamisen perusteena puolestaan ovat oikeus työhön, elinkeinovapaus ja omaisuudensuoja. (Karhu, Ståhlberg, 2013, 11.)

Jokainen ihminen on lähtökohtaisesti itse vastuussa kohdalleen sattuvista epäedullisista tapahtumista ja jotta korvausvelvollisuus jollekin toiselle syntyisi, vaaditaankin tähän aina jokin peruste. Vahingonkorvauksen pääperiaate onkin ”Joka tahallisesti tai

tuottamuksesta aiheuttaa toiselle vahingon, on velvollinen korvaamaan sen” (Vahingonkorvauslain 412/1974, 2 luku 1 §), eli henkilön, joka aiheuttaa vahingon on korvausvelvollisuuden syntymiseksi meneteltävä tahallisesti tai tuottamuksellisesti, muuten vahinko jää kärsijän itsensä kannettavaksi. (Karhu, Ståhlberg, 2013, 11–12.)

Vahingon korvaukseen on kuitenkin tiettyjä helpotuksia, esimerkiksi jos vahingon on aiheuttanut alaikäinen, mielisairas, vajaamielinen tai sieluntoiminnaltaan häiriintynyt on hän velvollinen korvaamaan vahingosta ainoastaan sen määrän, joka hänen ikäänsä ja kehitystasoonsa, tilaansa, teon laatuun sekä muihin olosuhteisiin katsoen harkitaan kohtuulliseksi. (Vahingonkorvauslain 2 luku 2–3 §) Myös jos vahingon kärsinyt on myötävaikuttanut vahinkoon tai jokin muu ulkopuolinen seikka on myös ollut vahingon syynä, voidaan vahingonkorvausta sovitella. (Vahingonkorvauslain 6 luku 1 §).

4.3 Vahinkolajit

Henkilövahinko on vahinko tai vamma, joka kohdistuu ihmisen terveyteen. Henkilövahinkoja on esimerkiksi koiran puremisesta aiheutunut haava tai kaatumisesta katkennut käsi. Aineellinen henkilövahinko on taas vammasta johtuneet sairaanhoitokulut tai sairauslomasta johtuva ansionmenetykset. Aineettomia henkilövahinkoja ovat kipu tai särky ja haitta tai vika sekä myös kärsimys. Esinevahinko on, kuten sen nimi sanoo, esineen vahingoittumista tai tuhoutumista. Koirat luetaan lain silmissä esineiksi ja koiravahingot kuuluvat siis tähän ryhmään. Esinevahingoista korvataan korjauskustannukset ja tästä johtuvat kulut sekä esineen arvonalennus sekä mahdolliset esineestä johtuvat ansionmenetykset. Aineellinen esinevahinko käsittää koiran kohdalla mahdolliset eläinlääkärikulut sekä mahdollinen saamatta jäävä rahallinen käyttöhyöty. (Jaakonsaari ja Ojala, 2011, 248.)

Käyttöhyödyn täytyy siis olla rahallinen, kuten jalostusoikeus, jotta siitä voidaan saada korvausta. Koiran menehtyessä korvataan sen rahallinen arvo. Aineeton esinevahinko on mahdollinen koiranomistajan tuntema kärsimys koiran vahingoittumisen tai menehtymisen takia. Korvausta ei ole oikeudessa myönnetty, mutta KKO 1994/44 tapauksessa oikeus kuitenkin totesi, että mahdollisuutta sen myöntämiseen ei ole pois suljettu. Varallisuusvahinko puolestaan on sellainen taloudellinen vahinko, joka ei ole

yhteydessä esine- tai henkilövahinkoon. Varallisuusvahinkoja korvataan vain, jos vahinko on aiheutettu julkista valtaa käytettäessä tai rikollisella teolla taikka jos korvaamiseen on muuten erittäin painavia syitä. (Jaakonsaari ja Ojala, 2011, 248.)

4.4 Tuottamus ja tahallisuus

Tuottamus on korvausoikeuden peruskäsite. Vahingonkorvauslain 2 luvun 1 §:ssä sanotaan ” Joka tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttaa toiselle vahingon, on velvollinen korvaamaan sen” ja ”jos vahinko on aiheutettu tahallisesti, on kuitenkin täysi korvaus tuomittava,” Eli tahallisuus ja tuottamus ovat avainsanoja laissa vahingonkorvauksen edellytyksissä. Vahingonkorvauslain 2 luvussa eli vahingon aiheuttajan korvausvastuu luvussa ei myöskään mainita itse tapaturmaa korvauksen perusteena vaan tahallisuus tai tuottamus täytyy täytyä ennen korvausvelvollisuutta. Tahallisuutta ja tuottamusta ei laissa kuitenkaan määritellä sen tarkemmin vaan määrittely on muotoutunut oikeustieteen ja oikeustapausten kautta. Tuottamuksen voisi sanoa rikkovan sitä, miten huolellisesti kussakin tilanteessa pitäisi toimia korvausvastuun välttääkseen. Eli vahingon toteaminen tuottamukselliseksi merkitsee kannanottoa, jonka mukaan vahingonaiheuttajan olisi tullut toimia toisin tai pidättäytyä kokonaan toiminnasta ottaen huomioon käsillä ollut ennalta arvattava vahinkoriski. (Hahto, 2008, 2.)

Tapaturma, joka on miedoin muoto tuottamuksellisuudesta, mainitaan vahingonkorvausoikeudessa, kun viitataan tuottamuksettomaan aiheuttamiseen. Tapaturmasta ei korvausvastuuta synny muulloin kuin ankaran vastuun vallitessa. Ankara vastuu eli tuottamuksesta riippumaton vastuu kuuluu esimerkiksi liikennevakuutuslain, potilasvahinkolain ja tapaturmavakuutuslain piiriin ja ankaran vastuun ollessa kyseessä saa vahingonkärsijä hyvityksen ilman, että tuottamukseen tai muihin edellytyksiin tarvitsee ottaa kantaa. Eri tuottamusasteita käytetään määrittämään vastuuta ja esimerkiksi vahingonkorvauseuraamus voikin ratketa kysymyksestä, onko tapaus seurausta huolimattomuudesta vai tapaturmasta. (Hemmo, 2011.)

4.5 Syy-yhteys

Korvausvastuun syntymiseen edellytetään syy-yhteys teon tai toiminnan ja vahingon välille. Eli vahingot, jotka ovat syntyneet menettelystä riippumatta ilman syy-yhteyttä eivät myöskään luo korvausvastuuta. Löytyy myös tapauksia, jolloin syy-yhteys yksin ei riitä, vaan vahingonkorvauksen syntymiselle edellytetään lisäedellytyksiä ja näissä tapauksissa voi siis ennalta arvaamaton vahinko jäädäkin korvausvastuun ulkopuolelle, vaikka syy-yhteys on olemassa. Syy-yhteyttä voidaan tarkastella eri lähtökohdista ja näin sama tapahtuma voidaankin kuvailla monella eri tavalla. Tavoitteena syy-yhteyden tarkastelulle voi olla esimerkiksi tieteellisen tiedon lisääminen, parhaan toimintatavan valitseminen tai juridiselle ajattelulle ominainen vastuuarviointi, jota käytetään vahingonkorvaus kysymysten yhteydessä ja jolloin mielenkiinto kohdistuu yleensä tapahtuman tekoihin ja laiminlyönteihin. (Hemmo, 2011.)

4.6 Poikkeukset korvausvastuusta

Oikeuttamisperusteita, jotka poistavat teon oikeudenvastaisuuden ja mahdollisesti myös korvauseuraamuksen on hätävarjelu ja pakkotila. Oikeuttamisperusteista säädetään Rikoslain 5 luvun 4 § ja 5 §. Näitä käsitellään tarkemmin rikosoikeudellisin vahinkojen yhteydessä.

5 RIKOSOIKEUDELLISET VAHINGOT

Olen aikaisemmin työssä käsitellyt vakuutuksia sekä vahingonkorvausta, joilla molemmilla on sama tarkoitus, eli korvata syntynyt vahinko. Vakuutus korvaa, jos vakuutus sopimus on asiasta laadittu, käsittäen ensisijaisesti tapaturmat ja huolimattomuudesta johtuvat vahingot. Tuottamukselliset ja tahalliset vahingot korvaavat puolestaan vahingon aiheuttaja, kun taas rikoksella aiheutettu vahinko korvataan valtion varoista ja rikoksen tehnyt korvaa ne puolestaan valtiolle. (Rikosvahinkolaki, 1204/2005, 1 §) Lain rikkomisesta eli rikoksesta voi mahdollisen vahingonkorvauksen lisäksi saada myös rangaistuksen. Rangaistuksia Suomessa ovat rikesakko,

sakko, ehdollinen vankeus, yhdyskuntapalvelu, valvontarangaistus ja ehdoton vankeus. (Rikoslaki 6 luku 1 §.) Sakko, poikkeaa vahingonkorvauksesta siten, että se ei tule vahinkoa kärsineen hyväksi vaan se maksetaan valtiolle. Rangaistusvastuu lain rikkomisesta voi perustua vain kirjoitettuun lakiin eli rikoksen täytyy löytyä kirjattuna lakiin rikoksen tapahtuessa, jotta siitä voi rankaista.

5.1 Rikos, tunnusmerkistö ja seuraamukset

Rikos on laissa rangaistavaksi säädetty inhimillinen teko. Rikos koostuu Suomessa perinteisesti kolmesta osa-alueesta; tunnusmerkistön mukaisuudesta, oikeudenvastaisuudesta sekä syyllisyydestä. Kaikki kolme osa-aluetta täytyy täyttyä, jotta rikos voidaan todeta toteutuneeksi. (Hyttinen ym. 2019, 3.) Vahingonkorvauksellisen rikosvastuun voidaan katsoa perustuvan sellaiseen tekoon tai laiminlyöntiin, joka on säädetty rangaistavaksi. Rikos ja vahingonkorvausoikeuden tehtävät ja tavoitteet ovat kuitenkin siinä määrin erilaiset, että korvausoikeudellinen tuottamus ei välttämättä ole myös rikosoikeudellinen. Rikosoikeudellinen vahinko puolestaan on pääsääntöisesti myös vahingonkorvausoikeudellinen ja se on korvattava vahingonkärsijälle, tämä vahingonkorvausvastuu ei siis kuitenkaan edellytä tekijän tuomitsemista rangaistukseen vaan myös rikoksesta tuomitsematon voi joutua vastaamaan vahingonkorvauksesta. (Karhu & Ståhlberg. 2013, 74.) Myös eläintä kohtaan tehty julmuus tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta joko pahoinpitelemällä, liiallisesti rasittamalla, jättämällä tarpeellista hoitoa tai ravintoa vaille tai muuten eläinsuojelulain tai sen nojalla annetun säännöksen vastaisesti kohtelee eläintä julmasti tai tarpeetonta kärsimystä, kipua tai tuskaa aiheuttaen, on Rikoslain 17 luvun 14 §:n mukaan se, tuomittava eläinsuojelurikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

5.2 Oikeuttamisperusteet, hätävarjelu ja pakkotila

5.2.1 Hätävarjelu

”Aloitettun tai välittömästi uhkaavan oikeudettoman hyökkäyksen torjumiseksi tarpeellinen puolustusteko on hätävarjeluna sallittu, jollei teko ilmeisesti ylitä sitä, mitä on

pidettävä kokonaisuutena arvioiden puolustettavana, kun otetaan huomioon hyökkäyksen laatu ja voimakkuus, puolustautujan ja hyökkääjän henkilö sekä muut olosuhteet” (Rikoslaki, 4 luku 4 §).

Hätävarjelulla torjutaan ihmiseltä tulevaa hyökkäystä ja myös hätävarjeluna tehty puolustus kohdistuu ihmiseen. Hätävarjeluun oikeuttavan hyökkäyksen kohteena voi olla yksilön perusoikeuksellisia oikeuksia kuten henki, terveys, ruumiillinen koskemattomuus, vapaus, omaisuus sekä kotirauha. (Määttä ym. 2018, 87.)

5.2.2 Pakkotila

”Muun kuin edellä 4 §:ssä tarkoitetun, oikeudellisesti suojattua etua uhkaavan välittömän ja pakottavan vaaran torjumiseksi tarpeellinen teko on pakkotilatekona sallittu, jos teko on kokonaisuutena arvioiden puolustettava, kun otetaan huomioon pelastettavan edun ja teolla aiheutetun vahingon ja haitan laatu ja suuruus, vaaran alkuperä sekä muut olosuhteet” (Rikoslaki, luku 4, 5 §).

Pakkotilan erottaa hätävarjelusta se, että pakkotila voi johtua muustakin kuin toinen ihminen aiheuttamasta tilanteesta sekä se että pakkotilassa varjelu kohdistuu johonkin muuhun kuin hyökkävään ihmiseen. Tämänkaltaisia tilanteita voi johtua ihmisten käyttäytymisestä mutta myös esimerkiksi luonnonilmiöstä, onnettomuudesta tai eläimen hyökkämisestä. Pakkotilasta johtuva toimi voi olla esimerkiksi, että päästäkseen karkuun luonnonilmiötä tai toista ihmistä, rikotaan kolmannen henkilön ikkuna, tai että tönäistään jotain kolmatta henkilöä paetessa tai vahingoitetaan hyökkävää eläintä. Tästä säännöstä on poikkeuksena kuitenkin eläimen surmaaminen tilanteessa, jossa eläintä käytetään hyökkäyksen välikappaleena, eli tällöin teko lasketaan hätävarjeluksi. (Määttä ym. 2018, 87-88.)

5.2.3 Anteeksiantoperusteet

”Jos puolustuksessa on ylitetty hätävarjeluun rajat (hätävarjeluun liioittelu), tekijä on kuitenkin rangaistusvastuusta vapaa, jos olosuhteet olivat sellaiset, ettei tekijältä koh-

tuudella olisi voinut vaatia muunlaista suhtautumista, kun otetaan huomioon hyökkäyksen vaarallisuus ja yllätyksellisyys sekä tilanne muutenkin” (Rikoslaki, luku 4, 4 §, 2 mom).

Yllä oleva hätävarjelun liioittelu sekä pakkotilanteen sallitun rajan ylitys voivat olla tietyn perustein anteeksiantoperusteita lain rikkomiselle. Tekoa pidetään siis hätävaran liioittelussa sekä pakkotilanteen rajan ylityksessä yhä oikeudenvastaisena toisin kuin hätävarjelussa ja pakkotilanteessa, joissa itse teon lainvastaisuus poistui. Hätävaran liioittelu voi muodostua, jos esimerkiksi puolustus on aloitettu ennen hyökkäystä, puolustus jatkuu hyökkäyksen loputtua tai puolustuksessa käytetään enemmän väkivaltaa kuin tarpeellista. Myös jos tekoa ei voida pitää pakkotilana, mutta kohtuudella ei tekijältä voida edellyttää muunlaista suhtautumista tilanteessa sen vakavuuden, edun tärkeyden, tilanteen yllättävyyden tai muun vastaavan seikan takia. Tällöin tekijä voidaan myös katsoa rangaistusvapaaksi anteeksiantoperusteen mukaisesti. (Määttä ym. 2018, 88.)

5.3 Tahallisuus tai törkeä huolimattomuus

Tahallaan toimiva on tehnyt tietoisien päätöksen toimintaansa loukata tai vaarantaa toisen oikeudellisesti suojattuja etuja ja näin tahallisesti tehtyihin tekoihin suhtaudutaan ankarammin. Eri asteita tuottamuksellisuudessa on rikosoikeudellisesti dolus determinatus, dolus directus, dolus eventualis, törkeä huolimattomuus, tavallinen huolimattomuus, lievä huolimattomuus ja tapaturma. Dolus determinatus tai tarkoitustahallisuus on tuottamuksellisuudesta vahvin ja tällöin tekijällä on ollut suoranaista tarkoituksena seuraamisen aiheuttaminen. Tekijä on tahtonut, tarkoittanut tai tavoitellut seuraamusta. Dolus directus tai varmuustahallisuus tarkoittaa, että tekijä on ymmärtänyt tavoittelemansa päämäärän saavuttamiseen liittyvän varmuudella myös kielletyn seuraamisen syntyminen, mutta että se ei ole ollut varsinainen tavoite toiminnalle. Seuraus voi siis silloin tällöin olla päämäärän saavuttamisen edellytys tai siitä aiheutuva lisäseuraus. Dolus eventualiksen ollessa kyseessä tekijä ymmärtää, että seuraamus on aika todennäköinen hänen toimintansa takia, mutta hän ei tavoittele sitä eikä ole varma

sen syntymisestä, mutta hän on suhtautunut tähän mahdollisuuteen hyväksyen tai välinpitämättömästi. Dolus eventualis onkin jo lähellä tahallisuuden ja tuottamuksen eli huolimattomuuden rajaa. (Virolainen, 2013; HE 94/1993.)

Rikoslain 3 luvun 7 §:n mukaan menettely on huolimatonta, jos tekijä rikkoo olosuhteiden edellyttämää ja vaadittavaa huolellisuusvelvollisuutta tilanteissa, joissa hän olisi voinut sitä noudattaa. Huolimattomuuden törkeäksi tekee tilanteen kokonaisarvostelu ottaen huomioon rikotun velvollisuuden merkitys, vaarannettujen etujen tärkeys ja loukkauksen todennäköisyys, riskinoton tietoisuus sekä muut asiaan liittyvät olosuhteet.

Rikoslain 24§ mukainen kotirauhan rikkominen vaatii tahallisuutta, jotta rikoksen tunnusmerkit täyttyvät. Koirien haukunta voi siis olla häiritsevää, mutta jos ei voida näyttää omistajan olevan tietoinen asiasta, ei häntä tästä voida myöskään tuomita.

5.4 Ihmisille vaarallinen eläin

”Eläimen vartioimatta jättäminen

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta jättää asianmukaisesti vartioimatta ihmisille vaarallisen eläimen, josta hän on vastuussa, on tuomittava eläimen vartioimatta jättämisestä sakkoon” (Rikoslaki 44 luku 15 §).

Rikoslaisissa säädetään ihmisille vaarallinen eläimen vartioimatta jättämisestä sakon uhalla. Lain esitöissä sanotaan, että tämän tuomion saadakseen eläimen haltijan tulisi olla tietoinen eläimen vaarallisuudesta tai, että hänellä olisi ainakin ollut aiheutta olettaa, että eläin saataisi olla ihmisille vaarallinen. Osoituksena vaarallisuudesta voi olla se seikka, että koira on purrut aikaisemmin ja varotoimet onkin mitoitettava sen mukaan, mitä eläimen vaarallisuudesta tiedetään (Nuotio, 2004). Törkeäksi huolimattomuudeksi voidaan oikeuskäytännön mukaan laskea, jos koira, joka on aikaisemmin karatessaan tai vapaana ollessaan aiheuttanut vahinkoa puremalla ja omistaja tai haltija törkeällä huolimattomuudellaan mahdollistaa uuden karkaamisen tai vapaana olon. (Itä-Suomen HO 2009:391.)

Koiran ei kuitenkaan aina tarvitse karata tai olla vapaana, jotta vaarallisen eläimen vartioimatta jättäminen toteutuu. Jos koiraa hihnassa taluttava henkilö ei pysty hallitsemaan koiraa on sen vartiointi riittämätöntä ja kyseinen vaarallisen koiran vartioimatta jättämisen tunnusmerkit voivat siis myös tällöin täytyä. Myös jos koira annetaan lapselle tai muulle henkilölle, joka ei pysty sitä hallitsemaan voi omistaja tai koiran lapsen haltuun antava henkilö joutua vastuuseen koiran edesottamuksista. Esitöissä koirien ja muiden eläinten aiheuttamista vahingoista sanotaan, että eläimestä vastuussa oleva joutuu tuottamuksen perusteella korvaamaan koiran aiheuttamat välittömät vahingot ja jos koiran haltija usuttaa koiran tekemään vahinkoa toiselle eläimelle voidaan tämä laskea vahingonteoksi. Myös jos huolimattomasti vahdittu vaarallinen koira puree ihmistä voi haltija tällöin joutua vastuuseen esimerkiksi vammantuottamuksesta. Vaarallisen koiran vartioimatta jättämispykälän mukaan voidaan kuitenkin puuttua jo vaaraa ja aiheellista pelkoa aiheuttavan koiran riittämättömään vartiointiin silloin, kun vahinkoa ei vielä ole syntynyt. Kuten aikaisemmin mainittiin, rangaistusvastuu lain rikkomisesta voi perustua vain kirjoitettuun lakiin ja tämä pykälä mahdollistaa puuttumisen ja sakkorankaisun jo ennen mahdollisen vahingon sattumista. (HE 17/2001.)

Jos koira aiheuttaa vahinkoa muita koiria tai ihmisiä kohtaan ja erityisesti jos tämä tapahtuu jo toistamiseen ja se on muutenkin esimerkiksi tapauksen vakavuuden vuoksi perusteltua, voi oikeus myös tuomita Rikoslain mukaisesti koiran lopetettavaksi.

5.5 Rikokset kohdistuen henkeen ja terveyteen

Perustuslaissa taataan jokaiselle oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen (Perustuslaki 731/1999 7 §). Rikoksilla, jotka kohdistuvat henkeen ja terveyteen, tarkoitetaan tahallisesti tehtyjä henkirikoksia, eriasteisia pahoinpitelyjä, sekä kuoleman tai vamman tuottamuksia. Näistä säädetään tarkemmin Rikoslain 21 luvussa. Kuten aiemmin on mainittu, huolimattomasti vahditun vaarallisen koiran puressa ihmistä, voi sen haltija joutua vastuuseen vamman tuottamuksesta. Tahallisuudella ja tuottamuksella on erityisen suuri merkitys vakavuusasteen määrittelyssä henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten yhteydessä. Tahallisuuden aste vaikuttaakin siihen onko kyseessä tappo vai kuolemantuottamus tai, onko

joku vamma aiheutettu esimerkiksi tahallisella pahoinpitelyllä vai huolimattomuudesta johtuvalla vammantuottamuksella. (HE 94/1993.)

Henkeen ja terveyteen kohdistuvissa rikoksissa, esimerkiksi pahoinpitelyssä (Rikoslaki 21:5 §) on tunnusmerkistön päätekomuotona ruumiillisen väkivallan tuottaminen toiselle. Eli käyttäytyminen on kriminalisoitu jo sellaisenaan ilman että, tunnusmerkistössä mainitaan seurausta tai vaaraa. Seuraus tai vaara voi kylläkin vaikuttaa siihen, että täyttyykö tunnusmerkistö lievään, normaaliasteiseen vai jopa törkeään pahoinpitelyyn. Pahoinpitelyä ei myöskään voi tehdä vahingossa, vaan se on aina tahallinen teko. (Määttä ym. 2018, 82.)

Silloin kun koira aiheuttaa toiselle ihmiselle ruumiillista vahinkoa voi koiran omistaja tai haltija, vahingonkorvauksen lisäksi joutua myös tuomituksi henkeen ja terveytyyn kohdistuvista rikoksista. Rikoslain mukaan vamman tuottamuksesta tuomitsemiseen riittää jo huolimattomuus, kun taas eläimen vartioimatta jättämisen täyttymiseen tarvittiin tahallisuutta tai törkeää huolimattomuutta. Vamman on kuitenkin täytynyt syntyä sekä se ei saa olla vähäinen ja tällöin koiran omistaja voidaan siis tuomita sakkoon tai vankeuteen, enintään kuudeksi kuukaudeksi. Seuraamukset koiran omistajalle tai haltijalle voi olla törkeästä vamman tuotosta, joka on aiheutettu törkeällä huolimattomuudella, sakkoa tai enimmillään jopa kaksi vuotta vankeutta. Jos koiranomistaja tai -haltija taas tahallaan usuttaa koiran jonkun toisen kimppuun siinä tarkoituksessa, että tämä henkilö vahingoittuu tai hänelle aiheutuu kipua, voi kyse olla pahoinpitelystä. Koira, jota on käytetty rikoksen tekovälineenä, voidaan myös lain mukaan takavarioida. (Jaakonsaari ja Ojala, 2011, 333–335.)

5.6 Koira vahingoittaa toista koiraa

Eläinsuojelurikoksesta lausutaan rikoslaissa seuraavasti.

“Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta pahoinpitelemällä, liiallisesti rassistamalla, jättämällä tarpeellista hoitoa tai ravintoa vaille tai muuten...

eläinsuojelulain (247/1996) tai sen nojalla annetun säännöksen...

vastaisesti kohtelee eläintä julmasti tai tarpeetonta kärsimystä, kipua tai tuskaa aiheuttaen, on tuomittava eläinsuojelurikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi” (Rikoslaki 17 luku 14§).

Eläinsuojelurikosta koskevissa lain esitöissä (HE 6/1997) sanotaan että lainsäädäntö ei tunnusta eläimille oikeuksia, mutta ihmiset ovat silti velvoitettuja kohtelemaan niitä asianmukaisesti ja että eläimen omistajalla on erityisvelvollisuus esimerkiksi huolenpidon ja valvonnan osilta. Laissa itsessään tai sen esitöissä ole mainittu tarkemmin omistussuhteista ja siitä kuka eläinsuojelurikokseen syyllistyy. Eläinsuojelurikoksen voi toteuttaa aktiivisesti, siis tekemällä rikollisen teon eläintä kohtaan tai passiivisesti, eli jättämällä tekemättä eli esimerkiksi jättämällä eläimen tarpeellista hoitoa vaille. Passiiviseen eläinsuojelurikokseen voi siis lain mukaan syyllistyä vain omistaja mikä poissulkee eläinsuojelurikoksen tapauksissa, joissa koira vahingoittaa toista koiraa tai muuta eläintä. Jos siis koira hyökkää toisen koiran kimppuun ja omistaja laiminlyö mahdollisuutensa pysäyttää tämä hyökkäys ei kyseessä ole eläinsuojelurikos hyökänneen koiran omistajalta vaan tämä syyllistyy eläimen vartioimatta jättämiseen. Teko on moraalisesti tuomittava, mutta se ei täytä eläinsuojelurikoksen tunnusmerkistöä ja ei näin ollen voi olla siitä rangaistava. Rikoslain eläimen vartioimatta jättämisen esitöissä (HE 17/2001) lausutaan asiasta, että eläimistä vastuussa oleva joutuu tuottamuksensa perusteella korvaamaan eläinten aiheuttamat vahingot. Eläimen usuttaminen tekemään vahinkoa toiselle eläimelle tai muulle toisen omaisuudelle voikin täyttää Rikoslain 35 luvun 1 §:n vahingonteon tunnusmerkit eläinsuojelurikoksen sijasta. Vahingontekoa Rikoslaisissa sanotaan olevan se, että joku oikeudettomasti hävittää tai vahingoittaa toisen omaisuutta.

6 OIKEUSTAPAUKSIA

Kuten aiemmin on mainittu, ei koira voi olla oikeuskelpoinen ja näin koiralla itsellään ei myöskään voi olla vahingonkorvausvelvollisuutta tai muutakaan rikosvastuuta aiheuttamastaan vahingostaan, vaan tämä vastuu on siis koiranomistajalla tai -haltijalla.

Oikeustapauksia, joissa on käsitelty koiranhaltijan velvoitetta korvata koiran aiheuttamia vahinkoja tai saada niistä rikosvastuullinen rangaistus, on monia.

6.1 Koira omassa talossa

Tapauksia, jossa koirat ovat olleet kotonaan sisällä talossa on esimerkiksi, KKO 1986:47. Tässä tapauksessa henkilö A meni sisälle B:n asuttamaan taloon, lukitsemattomasta ovesta. Hänen (A:n) tarkoituksensa oli yrittää myydä lehtiä B:lle. A:n menetyksensä sisälle oli B:n koira purrut häntä käteen. Oikeudessa ei kuitenkaan ollut näytetty, että A olisi ennen asuntoon menoa antanut merkkiä sisääntulostaan ja tästä syystä oikeus päätti, että B ei ole ollut vastuussa A:lle syntyneestä vahingosta.

Tapauksessa Itä Suomen HO 2006:21 puolestaan oli 9-vuotias A leikkimässä C:n koptihalla yhdessä C:n tyttären E:n kanssa. Kun tytöt myöhemmin menivät sisälle C:n asuntoon, kävi C:n omistama koira A:n päälle ja puri häntä. Puremista aiheutui A:lle useampia haavoja kasvoihin, kipua ja särkyä sekä myös pysyvä kosmeettinen haitta. Tässä tapauksessa tuli oikeus siihen päätökseen, että koiranomistaja (C) ei ollut riittävän huolellisesti varmistautunut siitä, ettei vahinkoa olisi päässyt tapahtumaan. Ja vaikka lapsille oli sanottu, ettei heidän pidä mennä sisälle, olisi C:n heidän ikänsä huomioon ottaen pitänyt valvoa tapahtumia paremmin. A:lle aiheutunut vahinko oli siten ollut seurausta C:n huolimattomuudesta koiran valvonnassa ja C oli tästä syystä myös velvollinen korvaamaan A:lle aiheutuneet vahingot. C lopetti koiran tapahtuman jälkeen ja koiranomistaja tuomittiin myös rangaistukseen vammantuottamuksesta.

Myös KKO 1950:201 tapauksessa oikeus tuli siihen päätökseen, että koiran omistaja oli velvollinen maksamaan korvausta. Koira puri toista henkilöä omistajansa asunnossa. Purun kohteena olleen naiselle maksettiin korvausta siitä, että hänen alaleukaansa oli jäänyt ulkonäköä rumentava arpi, sekä korvausta aineettomasta kärsimyksestä eli siitä, että hänelle aiheutui tilanteesta sielullisista kärsimyksiä.

Tapauksessa KKO 1961:114 ei koira ollut sisällä talossa vaan koiranomistaja oli sulkenut sen halkovajaan, koira oli myös entuudestaan tiedetty olevan vihainen. Halko-

vaja oli kuitenkin vuokrattu A:lle, jota koira pääsi puremaan hänen käyttäessään vuokraamaansa halkovajaa. Rangaistusvaatimus koiranomistajan rikollisesta teosta hylättiin tässä tapauksessa, mutta hänen täytyi silti korvata koiransa aiheuttama vahinko A:lle.

6.2 Koira suljetulla pihamaalla tai kytkettynä

Tapauksissa, joissa koira on ollut kytkettynä pihalla, on koiranomistaja ollut korvausvastuussa osassa tapauksissa, mutta löytyy myös tapauksia, joissa korvausvastuuta ei ole syntynyt. KKO 1958:12 tapauksessa A vaati B:ltä korvausta sen johdosta, että hänen tullessaan B:n talon pihamaalle, tämän koira oli purrut häntä. Korvausvaatimus hylättiin. Hyökkäys oli osaltaan aiheutunut siitä, että A oli tullut pihaan illan jo hämärtyessä sekä sellaista kulkutietä, jota vain talon oma väki normaalisti käytti. Koira oli myös kytkettynä niin, ettei se voinut päästä yleisessä käytössä olevalle kulkutielle. Kun taas tapauksessa KKO 1981:130 A oli pitänyt koiraansa kytkettynä pihassa siten, että koira oli päässyt piha-alueella olevalle polulle, jota käytettiin yleisesti pihalla olevalla mökille kulkemiseen. Koira olikin hypännyt polulla kulkeneen B:n päälle seurauskin, että B oli perääntyessään kaatunut ja loukannut itsensä. Oikeus päätti asiassa, että A:n oli tuottamuksellaan aiheuttaneen B:n vamman ja hänet veloitettiin suorittamaan B:lle vahingonkorvausta. Vahingonkorvausta soviteltiin kuitenkin B:n myötävaikutuksen perusteella koska B tiesi, että talossa oli koira, mikä hänen olisi pitänyt huomioida, kun hän kulki yksityisen pihamaan lävitse.

Tapauksessa HO 2009:673 on koira ollut suljetulla pihamaalla. Oikeus on kuitenkin katsonut omistajan laiminlyöneen velvollisuuden, että koiran pitää myös suljetulla pihamaalla olla omistajansa valvonnassa ja hallinnassa. Koira olikin tässä tapauksessa pystynyt hyppäämään aitauksen yli tielle, jossa se on aiheuttanut toisen koiran menehtymisen puremalla. Koiranomistaja tuomittiin järjestyslain koirakurin tahallisesta rikkomisesta ja hänen täytyi korvata menehtyneen koiran omistajalle aiheutuneet lääke- ja eläinlääkärikulut, koiran hautaaminen sekä uuden koiran hankkimiskulut.

Turun HO 2001:3215 tapauksessa koira oli hyökännyt postinjakajan kimppuun ja purrut häntä reidestä. Talon postilaatikko oli pari metriä pihan puolella talolle tulevalta

tieltä ja vaikka talon seinässä oli ollut varoituskyltti “varokaa koira” ei tällä oikeuden mielestä ollut merkitystä koska postinjakajan oli postilaatikolle tullakseen käyttänyt normaalia kulkuväylää. Eli postilaatikolle menemistä ei tässä tapauksessa voitu pitää sellaisena yksityisalueelle menemisenä, että postinjakaja olisi edesauttanut vahinkoa. Talonomistaja oli myös itse valinnut postilaatikon sijainnin pihalla ja oli näin korvausvastaullinen vahingoista.

6.3 Koira taajama-alueella

Turun hovioikeuden tuomiossa HO 2007:1886 käsiteltiin taajama-alueella autojen parkkipaikalla tapahtunutta vahinkoa. Tässä tapauksessa oli koiraharrastajat vakiintuneen tavan myötä eli pitemmällä aikajaksolla harjoitelleet säännöllisesti koirien kanssa tietyllä rauhallisella parkkipaikalla. Erään harjoituksen yhteydessä sattui kuitenkin vahinko, kun heidän vapaana olevat koirat olivat juosseet ohi menevän, koiraansa ulkoiluttaneen henkilön luo. Koirin saapuessa henkilön luo tämä henkilö kumartui ottamaan oman koiraansa ylös ja hän liukastui. Liukastumisen seurauksena hänelle syntyi lantiomurtuma. Oikeus ei tuomiossaan pitänyt aluetta järjestyslain mukaisena koirien harjoituspaikkana ja koiranomistajat tuomittiin. Tuomio koostui vahingon korvauksesta sekä sakkorangaistuksesta johtuen koirien pitoon liittyvästä järjestysrikkomuksesta sekä vammantuottamuksesta.

KKO 1986:63 tapauksessa oli A sallinut koiransa liikkua kaupunkialueella irrallaan. Koira oli täten vapaana ollessaan pystynyt hyökkäämään B:n omistaman kytketyn koiran kimppuun kahtena eri ajankohtana. B oli molemmissa näissä tapauksissa ulkoiluttanut koiraansa polkupyörällä ajaen, kun A:n koira hyökännyt hänen koiransa kimppuun ja purrut sitä. B oli hyökkäyksen seurauksena kertaalleen myös suistunut pyörältä ja saanut vammoja sekä hänen polkupyöränsä vaurioitunut, kun A:n koira törmäsi siihen ja B kaatui pyörineen katuun. A on näissä tapauksissa oikeuden mukaan laiminlyönyt velvollisuutensa pidättää koiraansa käymästä toisen eläimen kimppuun sekä aiheuttanut huolimattomuuden takia B:lle ruumiinvamman. A oli oikeuden päätöksen mukaan tämän vuoksi vahingonkorvausvelvollinen B:lle kaatumisesta aiheutuneista

vahingoista, Korkein oikeus on arvioi näiden koostuvan kivusta ja särystä, sairaanhoitokuluista sekä likaantuneista vaatteista. A:n tuomittiin vammantuottamuksen ja vahingonkorvauksen lisäksi myös rangaistukseen koiransa valvonnan laiminlyönnistä.

6.4 Koira taajama-alueen ulkopuolella

Kuten tekstissä on aikaisemmin todettu, saa koiria pitää taajaman ulkopuolella irti kiinnipitoajan ulkopuolella hieman vapaammin kuin taajamissa. Koirien aiheuttamien vahinkojen tulkinnassa onkin tapauksessa KKO 1972:62 oikeudessa päätelty koiran haltijan eduksi. Tässä tapauksessa oli koira ollut maantiellä irrallaan ja kulkiessaan hyppänyt auton eteen niin että auto oli törmännyt koiraan ja vaurioitunut. Oikeus ei siis kuitenkaan todennut, että koiran omistaja olisi koiran valvonnasta huolehtiessaan syyllistyneen huolimattomuuteen ja täten hän ei myöskään ollut velvollinen korvaamaan vahinkoa.

Samoin päätteli oikeus tapauksessa KKO 2011:107. Jänismetsällä oleva metsästäjä oli laskenut koiransa irti ja aloittanut jäniksen ajon noin kolmen kilometrin etäisyydellä yleisestä tiestä. Koira oli kuitenkin ajaessaan jänistä juossut tielle, ja tiellä kulkenut auto oli törmännyt koiraan ja vaurioitunut. Vahingon tapahtumisen mahdollisuutta ei vallinneissa olosuhteissa voitu pitää niin ilmeisenä, että metsästäjä olisi laiminlyönyt huolellisuusvelvollisuutensa, eikä hän täten oikeuden mielestä myöskään ollut vastuussa koiransa aiheuttamasta vahingosta.

KKO 1947:155 sekä KKO 2005:57 tapauksissa on yksi tai useampi koira ollut irti sekä ajanut takaa, repinyt ja surmannut lampaita. Molemmissa tapauksissa on omistaja ollut velvollinen korvaamaan syntyneen vahingon. KKO 1947:155 tapauksessa koira määrättiin myös lopetettavaksi. KHO 2005:57 tapauksessa tiedettiin koirien ollen aikaisemminkin karkuteillä ja tästä syystä oli koiranomistajan lisäksi myös koirien haltija yhteisvastuussa koirien tekemästä vahingosta.

KKO 1950:417 tapauksessa oli koira ollut huolimattomasti kytketty ja päässyt irti. Koira oli sittemmin juuttunut kaulapannastaan siltaan ja purrut henkilöä, joka yritti

auttaa koira sillasta irti. Koiran omistaja velvoitettiin maksamaan korvausta tälle henkilölle, mutta vahingonkorvausta kuitenkin soviteltiin.

6.5 Oikeuttamisperusteet, hätävarjelu ja pakkotila

Tapauksia, joissa on vedottu pakotilanteeseen tai muuhun oikeuttamisperusteeseen, löytyy myös oikeuspäätöksistä. Itä-Suomen HO 1980:79 tapauksessa maaomistaja ampui koiran, joka jahtasi lehmiä. Oikeus päätti, että tässä tapauksessa koiran ampuminen oli sallittua pakkotilanteen käsitteen alaisesti lehmien suojelemiseksi. Koira oli jahdattaessaan lehmiä ajanut yhden lehmän ja vasikan piikkilanka-aidan ympäröimään lypsytarhaan. Pakottava vaara syntyi siitä, että koira voisi hyökätä näiden kimppuun tai ne voisivat vahingoittaa itseään vakavasti yrittäessään paeta koira piikkilangan läpi. Vaaratilanteesta vastuussa oli siis koiran omistaja laiminlyödessään velvollisuutensa valvoa koira siten, ettei se aiheuta vahinkoa toisille eläimille. Oikeus katsoikin, että lehmien omistajalla ei ollut muuta mahdollisuutta kuin ampua koira suojelleekseen lehmiään ja näin hän ei myöskään syyllistynyt rikokseen vaan tekoon oli laillinen oikeus. Hänen ei myöskään tarvinnut korvata koiranomistajalle syntynyttä vahinkoa.

Tapauksessa KKO 1963:112 oikeus ei kuitenkaan pitänyt, että koiran ampuminen oli oikeutettua tilanteessa, jossa epäilty usutti koiransa häntä pidättämään tulleen poliisin kimppuun. Poliisi ampui siis koiran vedoten pakkotilaan, mutta oikeus ei nähnyt ampumisen tässä tilanteessa olleen välttämätöntä virkatehtävän siis pidättämisen täyttämiseksi. Koiran ampuminen oli tämän vuoksi varomattomuuttaan tehty virkarikos ja poliisi joutui korvaamaan koiran sen omistajalle.

6.6 Rikokset kohdistuen henkeen ja terveyteen

Koiran aiheuttamia vammoja kohdistuen henkeen ja terveyteen löytyy oikeustapausten seasta myös. Korkeimman oikeuden ratkaisu KKO 1986:63 josta aikaisemmin jo mai-

nittiin ja jossa omistaja oli laiminlyönyt koiransa valvontavelvollisuutta, tuomittiin hänet myös ruumiinvamman tuottamuksesta. Omistaja oli siis pitänyt koiraansa niin huonosti valvottuna kaupunkialueella, että se oli pystynyt riistäytymään irti ja hyökännyt ohi kulkeneen koiran kimppuun ja kerran lisäksi törmännyt koiranomistajan kuljettamaan polkupyörään, jolloin tämä toinen koiranomistaja oli kaatunut pyörineen ja saanut ruumiinvamman, joka ei ollut vähäinen.

Myös Turun hovioikeuden tuomiossa HO 2007:1886 käsiteltiin taajama-alueella autojen parkkipaikalla tapahtunutta vahinkoa ja josta on myös aiemmin mainittu, tuomittiin koiranomistajat vammantuottamuksesta, kun liukastumisen seurauksena ohimenneelle koiranulkoiluttajalle syntyi lantiomurtuma.

Helsingin HO 1992:4486 tapauksessa oli A kuljettanut koiriaan kelattavissa niin kutsutuissa ”Flexi” taluttimissa, joissa oli 8 metriä kelautuvaa talutinhihnaa. Koirat olivat olleet noin 5 metrin matkan päässä A:sta ja kun hihnoja ei ollut lukittu tuohon pituuteen pystyi yksi koirista ryntäämään vastaan tulleen lapsen päälle A:n ollessa kykenemätön tätä estämään. Koira oli kaatanut vastaantulevan lapsen maahan ja purrut häntä kasvoihin. Oikeus katsoi, että lapsi oli tällöin saanut ruumiinvamman, joka ei ollut vähäinen ja koiranomistava A tuomittiin rangaistukseen ruumiinvamman tuottamuksesta. Oikeudessa mainittiin myös, että vaikka koira ei ollut aikaisemmin näyttänyt sellaista käytöstä tai ei ollut sen luonteinen, että omistajan olisi pitänyt epäillä sen vahingoittavan tai purevan lasta oli hän laiminlyönyt velvollisuuttaan huolehtia siitä, että hänen olisi pitänyt pystyä pidättämään sitä.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Jokainen ihminen on lähtökohtaisesti itse vastuussa kohdalleen sattuvista epäedullisista tapahtumista ja jotta korvausvelvollisuus syntyisi jollekin toiselle, vaaditaankin tähän aina jokin peruste. Vahingonkorvauksen pääperiaate onkin ”Joka tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttaa toiselle vahingon, on velvollinen korvaamaan sen” (Karhu, Ståhlberg, 2013, 11–12). Nämä lauseet kiteyttävät hyvin työn aiheen.

Perusajatus koiran pidossa pitäisi olla vahinkojen ennaltaehkäisy ja ymmärrys siihen, että koirat voivat aiheuttaa vahinkoja, myös ne kiltit ja ei ennestään aggressiiviset. Onkin paljon parempi osata välttää vahinkoja, kuin jälkikäteen pohtia korvaus- ja vastuukysymyksiä. Vastuullisen koiranomistajan onkin aina koiransa kanssa jokapäiväisessä elämässään, kotona ja ulkona liikkeessään, otettava huomioon myös muut ihmiset ja eläimet. On monia ihmisiä, jotka ovat allergisia tai joita koirat pelottavat ja vastuulliseen koiranomistajuuteen kuuluukin se, että ottaa selkoa koiria koskevien lakien, asetusten ja määräysten sisällöstä sekä toteuttaa näitä sääntöjä jokapäiväisessä elämässään.

Työn perusteella voitaisiin tehdä johtopäätös, että koiranomistaja tai haltija on vastuussa koiransa edesottamuksista lähes aina, myös omassa kotonaan. Ja vaikka löytyykään tiettyjä oikeustapauksia, joissa koiranomistaja tai haltija ei joutunut korvausvastuuseen koiran aiheuttaessa vahinkoa, ovat nämä tapauksen poikkeuksia. Tämä korvausvastuun syntymättömyyteen päätyneitä oikeustapauksia onkin vain muutamia. Näitä tapauksia, jotka tätä työtä tehdessä on tullut esiin ovat KKO 1986:47 jossa vieras tuli taloon ilmoittamatta siitä etukäteen, KKO 1958:12 jossa koira on ollut kytkettynä yksityistontilla sekä tapauksissa KKO 1972:62 ja KKO 2011:107, joissa koira on ollut laillisesti irti ulkona ja siellä ollessaan aiheuttanut liikenneonnettomuuden. Muissa tapauksissa, myös lasten mennessä sisälle kiellon vastaisesti sisälle koiranomistajan kotiin oli koiranomistaja tuomittu vahingonkorvaukseen sekä tässä tapauksessa myös vammantuottamuksesta. Myös koirien toisille koirille tai muille eläimille aiheuttamat vahingot ovat tarkastelluissa oikeustapauksissa tulleet koiranomistajan tai haltijan korvattavaksi.

Kouvolan HO 2007:729 lausuu pohdiskelussaan että: “Eläinten aiheuttamien vahinkojen osalta on pääsääntönä tuottamusvastuu, jonka syntyminen edellyttää huolimattomuutta eläimen valvonnassa. Koiran ulkoiluttaminen taajama-alueella on kuitenkin olosuhteiltaan sellaista, että valvonnassa voidaan edellyttää korostunutta huolellisuutta.” Tämä korostunut huolellisuus tulee esiin arkielämässä asioissa kuten siinä, että koiranomistajan pitää varmistua, että koira on huolellisesti kytketty sekä kontrollin alaisena, eli pelkkä kytkeminen ei ole vastuuvapauksen perusta, vaan koiran omistajan

tai haltijan on myös pystyttävä kontrolloimaan hihnassa olevaa koira. Ja näiden hihnojen ja pantojen kestävyys ja kunto pitää myös olla riittävä koiran voimiin nähden sekä koira ei myöskään pidä antaa talutettavaksi lapselle tai muulle ihmiselle, joka ei ole kykenevä sitä kontrolloimaan.

Tämä vaatimus huolellisuuteen näkyy myös siinä, että koirien aiheuttaessa vahinkoa ihmisille on omistaja tai haltija suurimmassa osassa tapauksista vahingonkorvauksen lisäksi myös tuomittu vammantuottamuksesta rikosoikeudelliseen rangaistukseen. Vammantuottamuksen syntymiseen ei myöskään ole tarvittu, että koira nimenomaan olisi purrut tai hypännyt ihmisen päälle, vaan myös pelästymisestä tai oman koiran nostamisesta johtuva liukastuminen on riittänyt rangaistusvaatimuksen syntymiseen. Osassa oikeustapauksissa on koiran hyökkäyksen kohteena ollutkin toinen koira eikä ihminen ja tämän toisen koiran omistaja on vahingoittunut suojellessaan koiraansa siihen kohdistuvalta hyökkäykseltä. Tästä on hyvä esimerkiksi HO 2007:1886 tapaus, jossa koiran omistaja liukastui nostaessaan omaa koiraansa suojaan hyökkäykseltä ja siitä liukastumisesta johtuvan ruumiinvamman katsottiin kuitenkin täyttävän rikoslain ruumiinvamman tuottamuksen tuntomerkit.

Nyt kun Covid 19 pandemian aikana ihmisillä on aikaa olla enemmän kotona, on koirienhankinta myös lisääntynyt. Koiran omistaminen tai haltijana oleminen tuo kuitenkin paljon vastuuta tullessaan ja koiran hankinta pitäisi aina olla harkittu teko. Ennen koiran hankkimista olisi hyvä tutustua eri rotujen erikoispiirteisiin ja näin saada myös ymmärrystä niiden lajityypillisestä käyttäytymisestä sekä liikunnan ja aktiviteetin tarpeista. Valtioneuvoston asetuksessa, koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seuraaja harrastuseläinten suojelusta mainittiinkin, että täysikasvuista koira on ulkoilutettava päivittäin sekä sen liikunnantarpeeseen on kiinnitettävä huomiota. Kuitenkin jos koiranomistaja tai haltija ei ole huolellisesti harkinnut koiran hankkimista, hankkinut riittävän tietämystä sen rodusta tai ymmärrystä siitä, kuinka koira olisi hyvä sosiaalista sekä kouluttaa arkitottelevaisuutta tai ottanut selkoa laista ja asetuksista, joita koiran omistamiseen liittyy, voi jokapäiväinen elämä koiran kanssa olla haasteellista. Jos taas näihin asioihin on panostettu, palkitsee elämä koiran kanssa tämän etukäteistyön melko varmasti ja näin myös riski, että koiraomistaja joutuisi vastuuseen koiransa aiheuttamasta vahinkotilanteesta on pienempi.

LÄHTEET

Aarnio, A. 2005. ”Oikeuksista” ja oikeuksista. Tieteessä tapahtuu 2/2005. Viitattu 3.6.2016 <http://www.tieteessatapahtuu.fi/0205/aarnio.pdf>

Ahvenanmaan itsehallintolaki 16.8.1991/1144 muutoksineen

Eläinsuojeluasetus 7.6.1996/396 muutoksineen

Eläinsuojelulaki 4.4.1996/247 muutoksineen

Hahto, V. 2008. Tuottamus vahingonkorvausoikeudessa. Helsinki: Talentum. Viitattu 9.6.2016. <http://verkkokirjahylly.talentum.fi.lilukka.samk.fi/teos/BAX-BBXATHFBC XGBA#kohta:ii>

HE 94/1993 Hallituksen esitys Eduskunnalle rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen toisen vaiheen käsittäviksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi

HE 17/2001 Hallituksen esitys Eduskunnalle terveyttä ja turvallisuutta vaarantavia rikoksia koskevien rikoslain säännösten uudistamiseksi ja eräksi niihin liittyviksi laeiksi

HE 20/2002 Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi turvallisuuden edistämistä yleisillä paikoilla koskevien säännösten uudistamiseksi

HE 147/2017 Hallituksen esitys eduskunnalle yksityistielaksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hemmo, M. 2005 Vahingonkorvausoikeus. Helsinki: Talentum

Helsingin HO 26.22.1992:4486

Hyttinen, T. Tapani, J. Tolvanen, M. 2019. Rikosoikeuden yleinen oppi, Vastuuoppi. 3., uudistettu painos. Alma Talent Oy. Viitattu 27.5.2020 [https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.lilukka.samk.fi/teos/CABBXXBTABHED#kohta:RIKOSOIKEUDEN\(\(20\)YLEINEN\(\(20\)OSA\(\(20\)/piste:b4](https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.lilukka.samk.fi/teos/CABBXXBTABHED#kohta:RIKOSOIKEUDEN((20)YLEINEN((20)OSA((20)/piste:b4)

Itä-Suomen HO 1.4.1980:79/80

Itä-Suomen HO 21.11.2006:21

Itä-Suomen HO 28.4.2009:391

Jaakonsaari, T. Ojala, A. 2011. Koiranomistajan oikeusopas. Helsinki: Tammi Järjestyslaki 27.6.2003/612 muutoksineen

Jaktlag för lanskpet Åland 1.8.1985:31 muutoksineen

Karhu, J. Ståhlberg, P. 2013. Suomen vahingonkorvausoikeus. Helsinki: Talentum

KKO: N ratkaisut kommentein. 2013:1. Helsinki: Talentum. Viitattu 7.6.2020 [http://fokus.talentum.fi.lillukka.samk.fi/teos/BAXBBXATEB-JEC#/kohta:KKO\(\(\(N\(\(20\)RATKAISUT\(\(20\)KOMMENTEIN\(\(20\)\)\)](http://fokus.talentum.fi.lillukka.samk.fi/teos/BAXBBXATEB-JEC#/kohta:KKO(((N((20)RATKAISUT((20)KOMMENTEIN((20))))

KKO:N ratkaisut kommentein. 2012:1 Helsinki: Talentum. Viitattu 27.5.2020 [http://fokus.talentum.fi.lillukka.samk.fi/teos/BAXBBXATEB-JEC#/kohta:KKO\(\(\(N\(\(20\)RATKAISUT\(\(20\)KOMMENTEIN\(\(20\)\)\)](http://fokus.talentum.fi.lillukka.samk.fi/teos/BAXBBXATEB-JEC#/kohta:KKO(((N((20)RATKAISUT((20)KOMMENTEIN((20))))

KKO 1947:155

KKO 1950:201

KKO 1950:417

KKO 1958:12

KKO 1961:114

KKO 1963:112

KKO 1972:62

KKO 1981:130

KKO 1986:47

KKO 1986:63

KKO 2011:107

Kouvolan HO 13.1.2005:57

Kouvolan HO 3.7.2007:729

Kouvolan HO 17.6.2009:673

Kuisma, P. 2011. KVALI2011_osio6. SAMK. Viitattu 21.3.2016

Martikainen, P. Virolainen, J. 2010. Tuomion perustelevminen. Helsinki: Talentum Viitattu 26.3.2016 <http://haku.suomenlaki.com.lillukka.samk.fi/#/tuomion/Book///tuomion/2016-03-26>

Landskapsförordning om jakt 1.8.2006/70 muutoksineen

Metsästyslaki 28.6.1993/615 muutoksineen

Määttä, T. Tolvanen, M. Keitänne, A. Kolehmainen, A. Kosonen, J. Väättänen, U. 2018 Oikeudellisen ajattelun perusteita. Joensuu; Oikeustieteiden laitos

Norio-Timonen, J. 2018. Vakuutusopimuslain pääkohdat. Alma Talent Oy. Viitattu 31.5.2020. <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.lillukka.samk.fi/teos/GAFBEXDTE B#piste:b5>

Hakamies, K. Helenius, D. Koskinen, P. Majanen, M. Melander, S. Nuutila, A-M. Nuotio, K. Rautio, I. Ojala, T. 2004. Rikosoikeus, Oikeuden perusteokset. Helsinki: Alma Talent Oy. Viitattu 7.6.2020 <https://fokus-almatalent-fi.lillukka.samk.fi/>.

Ordningslag för landskapet Åland 1.6.2010:23 muutoksineen

Rikoslaki 29.12.2006/1431 muutoksineen

Riksvahinkolaki 29.12.2005/1204 muutoksineen

Saarnilehto, A. 1999. Kärsimysten korvaamisesta. Oikeustieto 3/1999. Viitattu 7.6.2020 <https://www-edilex-fi.lillukka.samk.fi/oikeustieto/442>

Saarnilehto, A. Hemmo, M. Kartio, L. 2004. Varallisuus oikeus. Helsinki: Alma Talent Oy. Viitattu 25.5.2020 <https://fokus-almatalent-fi.lillukka.samk.fi/>

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731 muutoksineen

Turun HO 21.12.2001:3215

Turun HO 26.09.2007.1886

Vahingonkorvauslaki 31.5.1974/412 muutoksineen

Vakuutusopimuslaki 28.6.1994/543 Muutoksineen

Virolainen, J. 2013. <http://jyrkivirolainen.blogspot.com/2013/03/710-kko-201317-tahallisuuden-arviointia.html> Viitattu 25.5.2020

Yksityistielaki 13.7.2018/560 muutoksineen

Ympäristösuojelulaki 4.2.2000/86 muutoksineen